

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Борис Владимиров Велчев, преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, за дисертационния труд на Дебора Миленова Вълкова - Терзиева, докторант в Софийския университет, на тема „Прекратяване на наказателното производство в съдебно заседание“ за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по специалност „Наказателнопроцесуално право“ от професионално направление 3.6. „Право“

Дебора Вълкова – Терзиева е завършила Юридическия факултет на Софийския университет. Тя последователно е била прокурорски помощник в Софийската градска прокуратура, младши съдия във Видин и съдия в Софийския районен съд. От 2019 година досега е хоноруван асистент по наказателнопроцесуално право в Софийския университет, а от същата година е и задочен докторант в катедрата по наказателноправни науки.

Дебора Вълкова успешно е издържала докторантските минимума.

Тя е публикувала три статии по темата на дисертационния труд – „Прекратяване на углавното производство в присъда по дела от общ характер по Закона за углавното съдопроизводство“, *De jure*, 2021, № 1, „Прекратяване на наказателното производство от първоинстанционния съд по дела от общ характер на основание чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК и съответствието му с правото на Европейския съюз“, *De jure*, 2021, № 2 и „Прекратяване на наказателното производство от първоинстанционния съд на дела от общ характер на основание чл. 24, ал. 1, т. 8а НПК“, „Реформата в административното наказване от 2020 г.“, сборник доклади, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С., 2021г.

Всички наукометрични показатели са успешно изпълнени. Дисертацията отговаря на всички формални изисквания за получаване на образователна научна степен „доктор“ от нейния автор.

Няма данни за плагиатство в дисертационния труд. Всички изводи са авторско дело на дисертанта.

Авторефератът вярно и пълно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Цялата процедура е протекла по правилата и дисертацията подлежи на публична защита.

Трудът е написан на отличен правен език, като същевременно е достъпен и ясен. Стилът на авторката е позволил научните ѝ позиции да бъдат открити и убедително защитени. Това е извършено на основата на задълбочен анализ и отлично познаване на литературата и съдебната практика.

Обстоятелството, че дисертантът е действащ магистрат е обогатило анализа, позволило е позоваване на личен опит. Това придава допълнителна стойност на труда.

Трудът се състои от увод, три глави и заключение и е разработен на 183 страници. Използвана е значителна по обем библиография.

В увода дисертантът уточнява предмета на анализ. Този предмет е съществен в такава степен, че напълно да оправдае дисертабилността на труда. В последващите глави, наложените от дисертанта в увода ограничения са спазени.

Структурата на труда е опростена, но ясна и даваща възможност за всеобхватно и пълноценно разглеждане на предмета на дисертационния труд.

Тази структура на труда по същество е „класическа“ и закономерно започва с исторически преглед и изясняване на правната същност на прекратяването на наказателното производство в съдебно заседание на

първата инстанция. В първия раздел са проследени основанията за прекратяване на наказателно производство от Закона за углавното съдопроизводство до наши дни. Добре би било когато се пристъпи към публикуването на дисертационния труд този раздел да се допълни с изводи от направения исторически анализ – напр. да се направи заключение дали развитието на института е подобрявало уредбата или не, дали някои от предходните форми на прекратяване не разкрива белези, които би било удачно да се възстановят или че действаща уредба е по-добра от всички предходни. Самият анализ е коректен, но оставя на читателя да даде правна оценка на историческото развитие на разгледания институт, а това трябва да направи авторът.

Във втория раздел се разглежда правната същност на прекратяването на наказателното производство. Дисертантът правилно е подхождала да открие естеството на разглежданият от нея институт на прекратяването като го сравни с други, сходни правни институти. Така, в хода на сравнението, тя е успяла да изясни правната същност на прекратяването на наказателното производство.

Съвсем закономерно следващата глава е посветена на два проблема – основанията и реда за прекратяване на наказателното производство.

Основанията са разгледани изчерпателно и подробно. Дисертантът Вълкова не се е задоволила само да ги изброи или дори само да ги подложи на критичен анализ, а е формулирала и редица свои предложения както от законодателен, така и от практически характер. Ще си позволя да посоча само някои от тях. Така например, убедително е защитена тезата, че е недопустима бланкетност при на съдебния акт при прекратяване поради смърт /с. 56/, че при прекратяване на делото поради амнистия не следва да се разглеждат въпроси по същество /с.62/, че въпросът с разглеждането на гражданския иск при прекратяване поради давност, смърт и амнистия трябва да продължи/с. 64/.

Същото важи за извода за несъответствието на съдебната практика с изискванията на правото на ЕС по отношение на лицата, изпаднали в състояние, изключващо вменяемостта /с. 78/, както и за това, че правилото *ne bis in idem* трябва да се приложи и по отношение на постановление на прокурора за отказ от образуване на досъдебно производство /с. 98/. Особено аналитичен е шести раздел в тази глава /с. 104 и сл./ и особено аргументите за необходимостта от законодателна промяна, позволяваща съдът да спре наказателното производство /с. 126/. На с. 130 дисертантът прави един извод, който трябва да бъде подкрепен – трудността от разграничаване на практически еднакви състави на престъпления и административни нарушения. Няма как към нея да бъде отправен упрек за това, че в дисертацията не се прави предложение за въвеждане на обоснован критерий за такова разграничение –това е задача от мащаб, надхвърляща амбициите на всяка дисертация. Самото поставяне на проблема, обаче, трябва да бъде приветствано.

Удачни предложения *de lege ferenda* са направени на с. 141 по отношение на чл. 289, ал.2 и чл. 305, ал. 5 НПК.

Доста лаконично е коментиран въпросът за прекратяването на наказателното производство при допуснат трансфер на наказателно производство в друга държава. На други места в дисертацията колегата Вълкова показва отлични познания в областта на международната правна помощ. Работата би спечелила, ако този раздел бъде обогатен с повече анализ. Казаното не означава, че основните въпроси не са били разгледани в този раздел – не става дума за критична бележка, а за препоръка.

Убедително на с. 146 дисертантът е защитил разбирането, че „направеното в доктрината предложение *de lege ferenda* тази диференцирана процедура /прекратяване на делото със споразумение/ да не се третира като основание за прекратяване на наказателното

производство, тъй като по същността си представлява ред за решаване, а не за прекратяване на делото“.

Добре е защитен направеният на с. 160 извод, че „че с оглед процесуална икономия, *de lege ferenda* трябва да се допълни чл. 289, ал. 3 НПК, като се предвиди правомощие на съда, когато прекратява наказателното производство, да се произнася и по разноските по делото“.

Третата глава е посветена на реда за прекратяване на наказателното производство и на контрола върху прекратяването на наказателното производство.

Не мога да не се съглася с извода на с. 161, че „при прекратяване на наказателното производство в определението на съда и в частност в неговите мотиви, е от съществено значение да се изследват въпросите по съществуването на делото.“ Съвършено основателен е изводът на дисертанта, че само по този начин може да не се накърни презумпцията за невинност. Същото важи за извода на с. 169 „*de lege ferenda* трябва да се предвиди, подобно на чл. 310, ал. 2 НПК, че когато изготвянето на мотивите е отложено, председателят обявява само диспозитива, подписан от всички членове на състава на съда, и срока за изготвяне на мотивите“.

Интересен е изводът на с. 179 – „тъй като на практика първоинстанционният съд не провежда съдебно следствие и не изследва въпросите извършено ли е деянието, извършено ли е виновно, извършено ли е от подсъдимия, каква е неговата правна квалификация, въззивната проверка на определението за прекратяване се явява безпредметна“. Той може да се окаже спорен, но е убедително защитен и показва висок професионализъм в критичното мислене.

Приносните моменти в дисертационния труд могат да бъдат обобщени в три категории.

На първо място, могат да бъдат очертани редица ползи за съдебната практика. Наистина трудът не е наръчник за обобщаване на основанията и

реда за прекратяване на наказателното производство в съдебната фаза на процеса, но всички те са отлично систематизирани, подредени и обяснени. Издаването на дисертационния труд би било от особена полза за съдебната практика.

На второ място, студентите в юридическите факултети ще получат едно четиво, което по понятен и ясен начин, но без да прави никакъв компромис с научния стил, ще ги запознае с един интересен институт на наказателния процес.

Разбира се, най-съществените приноси могат да се търсят в направените от дисертанта предложения за промяна на законодателството. Като цяло, споделям тези предложения, така както те са обобщени в края на заключението на дисертационния труд. Някои от тях вече посочих на тяхното систематично място при анализа на отделните глави на труда. Без претенция за изчерпателност тук ще посоча още само две, които на пръв поглед са незначителни, но чиято липса в НПК беше изненада и за мене – необходимостта от назначаване на адвокат, когато лицето, изпаднало в продължително разстройство на съзнанието има противоречиви интереси с тези на настойника си /чл. 101 НПК/ и необходимостта в чл. 343а, ал. 2 НК да се предвиди възможност за прекратяване на делото и ако това бъде поискано от ощетеното юридическо лице.

Нямам особени критични забележки към труда на колегата Вълкова. Тези които съм посочил в изложението не са от такъв характер, че да повлияят на добрата ми оценка за нейната работа. Продължавам да препоръчвам преди издаването на работата, което ми се струва наложително, той да бъде огледан допълнително за да се избегнат съществуващите на места диспропорции в обема на отделните раздели. Някъде те са неизбежни и са предопределени от различното практическо

значение на отделните институти. На други места те могат да бъдат коригирани.

Трудът на места може да остави впечатление за излишна описателност. Всъщност, това впечатление според мен би било неправилно – описанията в подобна работа са неизбежни. В дисертацията на колежата Вълкова те не са самоцелни и не са направени за търсене на изкуствен обем на труда, а за да създадат основата за извеждането на правни изводи.

Направените изводи като цяло са защитени убедително, аргументирано и на основата на отлично познаване както на съдебната практика, така и на правото на ЕС. Още веднъж искам да подчертая добавената стойност на изводите в дисертацията, произтичащи от служебното качество на дисертанта като действаш магистрат. Работата е написана с отлично познание на проблема, съчетано с доказана способност за научен анализ.

В заключение мога да обобщя, че рецензията от мен дисертационен труд на колежата Вълкова е полезен и за практиката и за законодателството.

Дисертационният труд „Прекратяване на наказателното производство в съдебно заседание“ съдържа теоретични обобщения и решения на значими научни и приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения на наказателнопроцесуалната теория и представляват значителен и оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Дисертационният труд показва, че дисертантът Дебора Вълкова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на наказателнопроцесуалното право, като демонстрира качества и умения за самостоятелни научни изследвания. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд и

предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор по право” на Дебора Вълкова – Терзиева.

проф. д.н. Борис Велчев